

RECENZJA PUBLIKACJI ŹRÓDŁOWEJ KS. B. PRZYBYSZEWSKIEGO

Cracovia Artificum, Supplementa. Teksty źródłowe do dziejów kultury i sztuki z archiwaliów kurialnych i kapitulnych w Krakowie 1433–1440, wybrał i opracował Bolesław Przybyszewski, ss. 281.

Z dużym zadowoleniem zapoznałem się z treścią nowego tomu Supplementów do pomnikowego wydawnictwa Cracovia Artificum. Przygotował ten tom do druku znany badacz i wydawca źródeł średniowiecznych z Archiwum Kurii Metropolitalnej i Kapituły krakowskiej, Bolesław Przybyszewski. Dzięki jego benedyktyńskiej wprost pracowitości i imponującej znajomości średniowiecza otrzymaliśmy już szereg tomów Wypisów źródłowych do dziejów Wawelu z XV i XVI w. Materiały te w sposób zasadniczy poszerzyły wiedzę historyczną nie tylko o Wawelu i jego rozbudowie w dobie Renesansu, ale również o sprawach politycznych i kulturalnych Krakowa i kraju. Tom niniejszy, obejmujący wypisy źródłowe z lat 1433–1410, jest kontynuacją poprzedniego tomu Supplementów, dotyczącego lat 1410–1422 i 1421–1424 (1985).

Recenzowany tom zawiera 308 aktów z ksiąg Acta officialia z Archiwum Kurii Metropolitalnej w Krakowie (Akta Jana Elgota i Rafała ze Skawiny), oraz z Archiwum Kapituły. Jest w zamieszczonych aktach wiele informacji o rzemieślnikach pracujących przy budowie świątyń i obiektów świeckich Krakowa i okolicy, innych osobach, związanych przez swój zawód ze sztuką. Byli to muratorzy, cieśle, malarze, stolarze, kotlarze, szklarze, złotnicy, kaflarze, pisarze ksiąg, introligatorzy, odlewnicy metali kolorowych, puszkarze, rusznikarze, płatnerzy, zegarmistrze i organiści. Wśród malarzy spotykamy Niemców i Polaków, natomiast wśród kotlarzy przeważały osoby polskiego pochodzenia. W zamieszczonych tekstach dominują informacje o działających w tych latach artystach, ale napotyka się także wiadomości z historii Krakowa oraz fakty z dziejów kultury społecznej i religijnej. Są to zapiski o pogrzebie Władysława Jagielly, o groźbie wojny z Krzyżakami i o trwającym soborze bazylijskim, na rzecz którego zbierano dziesięciny. Ciekawe są też dane o działalności sądu konsystorskiego w sprawach małżeństw. Dużo miejsca w aktach zajmuje kwestia dziesięciny i zatargów na tym tle ze szlachtą. Nie brak również informacji o szkołach, o płacach nauczycieli, o księgozbiorach będących w posiadaniu duchownych. Są także wiadomości o zamku wawelskim i o osobach związanych z dworem.

Wartość wydawnictwa podnoszą cenne i obszerne komentarze, które zawierają informacje ze źródeł znanych jedynie wydawcy. Dzięki temu wiele nowych faktów i ustaleń zostanie wprowadzonych do obiegu historycznego.

Nie zauważyłem w komentarzach pomyłek, względnie powtórzeń. Do wydawnictwa dołączony jest dobrze opracowany indeks osób, miejscowości i rzeczy, ułatwiający korzystanie z tych ciekawych materiałów źródłowych. Zaletą tego wydawnictwa, jest poprawne przygotowanie tekstów łacińskich, wyczerpujące wyjaśnienie faktów i osób występujących w zapiskach sądowych, oraz dobre opracowanie indeksu. Podkreślić też należy, że o potrzebie wydawania wypisów z akt kurialnych krakowskich mówiono już w XIX w. Niestety zazwyczaj odstręczało badaczy trudne do odczytania pismo średniowiecznych ksiąg kurialnych i kapitulnych. Narzekali na to m.in. Józef Szujski i Michał Bobrzyński. Trudnościom tym podołał Bolesław Przybyszewski, za co należy mu się wdzięczność i uznanie. Przygotowanie do druku tego rodzaju źródeł w czasach, gdy historycy chętniej piszą prace monograficzne i popularne, o wiele lepiej honorowane, zawdzięczamy – powtarzam – jedynie benedyktyńskiej pracowitości wydawcy i jego wielkiej pasji badawczej.

Stanisław Cynarski

Kraków, 21.X. 1986 r.